

Türkiye’de Siyasal İşleyişin Halk Kütüphanelerine Etkisi Üzerine Bir Deneme

Hasan S. Keseroğlu*

Öz :

Bu yazımızda, 142 yıl önce geleneksel vakıf kütüphanesi anlayışı dışına çıkan, Batı örnekli kütüphaneyi kuran Osmanlı İmparatorluğu’ndan, 80 yıl önce de cumhuriyete geçen Türkiye’de halk kütüphanelerinin ortaya çıkışı, gelişimi ve bugünkü durumu, genel siyasal işleyiş açısından değerlendirilmektedir. Cumhuriyeti’n ilanının ardından kütüphanecilik alanında da hızlı ve Batı uygulamasına uygun çalışmalar başlar. İlk oluşan kütüphane türlerinden biri de halk kütüphaneleri olur. 1955-1972 yılları arasında kütüphanecilik eğitimi üç ayrı üniversite de lisans ve lisansüstü düzeyde verilmeye başlar. Ancak, T.C.’nin siyasal yapısı ve özellikleri pek çok kurumda olduğu gibi halk kütüphanelerinde de ilerleme yönünde değil gerileme yönünde etkin olur. Özellikle de halk kütüphanelerinin genel geçer, evrensel amaçları; 80 yıllık cumhuriyet döneminde hiçbir zaman eksiksiz yerine getirilemez. Bu olumsuzluğun en temel ayağını kanımızca siyasal yapı ve işleyiş oluşturmaktadır.

Giriş

Kütüphaneler, toplumların ekonomik durumu, toplumsal yapısı ve kültürel dokularına bağlı olarak kurulur, yayılır ve işlevlerini yerine getirir. Ekonomik güç yeni kütüphanelerin kurulmasına ortam hazırlayıp, derme, eleman, yapı açısından destek sağlarken, toplumsal yapı eğitsel yanıyla kütüphanelerin kullanıcılarını yetiştirir. Kültürel doku ise, içinde bulunduğu toplumun ürettiği yazılı, görsel, işitsel ve elektronik ortamda maddi - manevi herşeyi içine alır. Her kütüphane gibi halk kütüphanesi de doğasında, yerel özellikler (kültürel doku) yanında evrensel değerleri dermesinde barındırma, bulundurma işlevi taşımaktadır.

Kütüphaneler amaç ve işlevleri yerine getirebilmek için beş temel öğeye gereksinim duyarlar : Yapı, personel, derme, bütçe ve okur/kullanıcı. Bu öğeler içinde bulundukları dönemin teknolojik yapısına bağlı olarak değişiklikler göste-

* Doç. Dr. Hasan S. Keseroğlu, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim üyesidir. E-posta: hkesero@istanbul.edu.tr

rebilir. Örneğin 19'uncu yüzyılın sonunda yazı makinesinin kütüphanelerde kullanılmaya başlaması, 1940'larda mikroformların gelişmesi ve 1960'lara kadar kütüphanelerde yaygın olarak kullanımı, 1970'lerle başlayan ve günümüzde hızlanan bilgisayar teknolojinin getirdikleri gibi ... Ancak bu beş öge hem nitelik, hem de nicelik olarak anlam taşımaktadır. Bunun tipik örnekliği hem Batı Ortaçağı hem de Osmanlı İmparatorluğu'nda kullanıcı açısından kendini ortaya koymaktadır.

Batı Ortaçağı (Skolastik dönem) kütüphaneleri, Osmanlı İmparatorluğu'nun vakıf kütüphaneleriyle pek çok açıdan benzeşmektedir (Juchhoff; 1968:1): Derme içerik olarak dinsel, dermenin dili dine bağlı olarak ya Latince ya Arapça, kullanıcıları dinsel eğitim gören kişiler, kütüphanelerin kuruldukları yerler dinsel birimlerdir. Her iki kesimde de okuryazar oranı son derece sınırlıdır. Örneğin, 1862 yılında Osmanlı İmparatorluğu ikinci bilimsel süreli yayını **Mecmuai Fünun**'u yayımladığında okur yazar oranı %4'dür. Bunun da yarısı Müslüman, yarısı Müslüman olmayan kesimdenidir (Akın;1999:71).

Bu bilgiler ışığında okuryazar oranının yaygınlaşması ve artması gerçekleşmeden kurulacak kütüphaneler de Mecmuai Fünun'un 300 adet basılıp, çoğunun satılmadığı gibi kullanıcısız kalacaktır. Aynı durum okur yazar oranı yüzde 90'lara yaklaşmış Türkiye'de de kütüphane dermesine yeni yayınlar katılmadığı için okur bulmakta zorlandığı gerçeği ile geçerlidir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin maddi ve manevi kalıtını aldığı Osmanlı İmparatorluğu'nda kütüphaneler ve kütüphaneciliğin gelişememe nedenleri başında yönetim zihniyeti ve eğitsel yapısı çok önemli bir yer tutar. Yönetim açısından basımevinin Osmanlı Türklerince 270 yıl sonra kullanılmaya başlanması, farklı düşüncelerin yaygınlaşması, okur yazar oranını tetikleme, yeni düşüncelerin gelişimi, bilginin kolay dağılımı ve bilgi kaynaklarına daha kolay erişimi sağlaması gibi olumlu yönlerden yoksun kalmasına neden olmuştur. 19. yüzyılın ikinci yarısı ve 20. yüzyılın başında Osmanlı aydınlarının bilgi, eğitim yönünde geleneksel dışına çıkmaya çalışmaları, kütüphanelerin de geleneksel dışında çalışmalarına neden olmuştur. "Geçiş Dönemi" (Alpay; 1991:260-265) olarak da adlandırılan, yukarıda anılan Mecmuai Fünun'u yayımlayan Cemiyeti İlmiyeyi Osmaniye, geleneksel vakıf kütüphanesi dışında Batı örnekli (dermenin dili, içeriği arapça, farsça dışına çıkan) ilk kütüphanedir. Bu özelliğini daha sonra kurulan sivil örgütlere de (Teavünü İctimai Cemiyeti; Türk Ocakları) yansıtacaktır (Keseroğlu;1989:96).

Cemiyeti İlmiyeyi Osmaniye içinde kurulan Batı örnekli kütüphane girişimi eğitim kurumlarında da sürecektir; ancak Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanıp, dağılması ardından 1920 yılında yeni Türk Devleti, 1923'de de Türkiye Cumhuriyeti kurulacaktır. Cumhuriyetin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, yaptığı devrim ve yeniliklerle Batı aydınlanma hareketine uygun tutum içinde çalışacaktır. Nitekim Kurutuluş Savaşı sürerken eğitim konusunda bir kongre düzenleyecek;

Türk Ocakları adlı sivil örgütü, yeni Türk devletinin kültürel etkinliklerini yürüten bir birim olarak tasarlayacaktır.

Atatürk’ün kütüphaneler ve kütüphaneciliği etkileyen karar, etkinlik ve yeniliklerini şu ana başlıklar altında toplayabiliriz:

- 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretimde birliğin sağlanması. İkili eğitimin ortadan kalkması, laik eğitimin başlaması; kütüphanelerin Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanması. Başka bir deyişle bütün kütüphanelerin tek bir birim/yetke altında toplanması).
- 1925 Tekke, türbe ve zaviyelerin kapatılmasına ilişkin yasa. Osmanlı İmparatorluğu döneminde kütüphanelerin yer aldığı dinsel birimlerin kapatılmasıyla, buralarda bulunan kitapların belli başlı yerlerde toplanmaya başlanması. Şehir kütüphanelerinin oluşması.
- Avrupa’ya hemen her konuda yetiştirilmek üzere gençlerin gönderilmesi, gönderilenlerden üçünün kütüphanecilik eğitimi alması.
- 1928 Harf Devrimi. Yazının değişmesi. Geçmiş yıllarda üretilen yazılı ürünlerle bağın kesilmesi, okur yazar oranının birden sıfıra inmesine karşın; açılan okuma yazma kursları, eğitimin yaygınlaştırılması ve basım tekniklerinde Latin harflerinin getirdiği olanaklar hızla okur yazar oranının artmasına yol açması.
- 1934 Basma Yazı ve Resimleri Derleme Kanunu. Türkiye’de henüz ulusal bir kütüphane yokken, çıkarılan bu yasa kanalıyla toplanan beş nüshadan birisi kurulacak ulusal kütüphane için toplanması.
- Atatürk’ün getirdiği en önemli yeniliklerden birisi de daha önce hiçbir Müslüman ülkede kullanılmayan; 1789 Fransız Devrimi, 1917 Rus Devrimi ile öne çıkan **halk** kavramıdır. Arapça kökenli bu sözcük, “**yoktan vareden, yaratıcı**” anlamında Tanrı’ya yüklenen bir niteleme olarak kullanılmıştır. Atatürk ile birlikte **halk** kavramı, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yaşayan herkesi kapsayan bir anlama bürünür. Nitekim 1950’lere kadar iktidarda kalan, Atatürk’ün kurduğu partinin adında da halk kavramı yer almaktadır: **Cumhuriyet Halk Partisi**.
- 19 Şubat 1932 yılında 19 ilde Halkevleri kurulur. Halkevleri dokuz şubede etkinliklerini sürdüren, CHP Genel Sekreterliği’ne bağlı, ancak işçilerinde özerk olan, kurulmaları için gerekli üç koşuldan biri de kütüphane bulunması olan; Cumhuriyet döneminin en önemli sivil örgütlerindendir.
- 1930’lu yılların sonunda Batı ve Doğu klasiklerinin Türkçeye çevrilmeye ve yayımlanmaya başlaması.
- 1937 yılında deneme amaçlı, 1940’da da bir yasa ile Köy Enstitüleri kurulacak; Türkiye’nin % 80’inin köylerde yaşayan kesimine eğitim hizmeti götürülmesinin kolaylaştırılması amaçlanacaktır.

Cumhuriyet ile birlikte halk kütüphanelerinin, özellikle de yukarıda sıralanan yasa ve devrimlerin getirdiği olanaklarla şehir kütüphaneleri kurulmaya başlar. Bu kütüphaneler henüz amaçları ve işlevlerini açık, anlaşılır ve doğru biçimde ortaya koyamasa da adlarında “halk”, “milli” gibi kavramları kullanırlar. Örgüt olarak da Milli Eğitim Bakanlığı içinde Hars Dairesi Müdürlüğü’ne bağlıdır.

Türkiye’de halk kütüphaneleri, 1950 yılına kadar gerçek anlamda halk kütüphanesi hizmetlerini Halkevleri kanalıyla yerine getirirler. Halkevleri, öncelikle yerel koşullara bağlı olarak hizmet ve etkinlik üretmektedir. Temel amaçları Türk Dil Kurumu ile Türk Tarih Kurumu’nun ürettiği düşünceleri, Atatürk devrim ve ilkelerinin yaygınlaşmasını sağlamak (Kongar;1982:362-363); okuyan, düşünen kuşaklar yetişmesine ortam oluşturmak ve köy ile kent arasındaki kopukluğu ortadan kaldırmak biçiminde belirlenebilir.

Köy Enstitüleri ise, öğretmen olarak köye gitmek istemeyen kentli kişilerden dolayı köylerden çocukların toplanıp hem eğitim, hem zanaat hem de sanat öğrendikleri; okuma ve yazma yönünde Cumhuriyet döneminin en başarılı okulları olma özelliği kazanırlar.1949 yılında sayıları 19’da kalan bu okullar; sayıları 500’e yaklaşan Halkevleri ile birlikte 1950’de çok partili yaşama geçişle birlikte kapatılırlar.

Kapatılmalarının tek nedeni yeni hükümetin eski tek parti ile siyasal bakış açısından ayrımlı noktada duruşudur. Nitekim yeni hükümetin 10 yıl başbakanlığı-nı yapacak olan Adnan Menderes, Aydın Halkevi Başkanlığı yapmıştır. Bu başbakanın onayı ile Halkevleri ve Köy Enstitüleri kapatılır.

Gerek yeni harfli derme, gerek işleyiş olarak merkeze bağlı halk kütüphanelerinden daha iyi hizmet üreten Halkevleri’nin kapatılması - ki kimi illerde Halkevleri ile halk kütüphaneleri ortaklaşa hizmet vermektedir (Keseroğlu;1989:117-121).- halk kütüphanesi hizmetinin de siyasal bir kimlik kazanmasına yol açacak, bu siyasal bakış günümüze kadar değişmeden gelecektir.

1946’da Milli Kütüphane Bürosu, 1948’de Milli Kütüphane kurulacak, 1950 yılında Milli Kütüphane Yasası çıkarılacak; 1949 yılında Türk Kütüphaneciler Derneği kurulacak, günümüzde de yaşayan en önemli ve uzun soluklu süreli yayını **Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni** (bugünkü adıyla **Türk Kütüphaneciliği**) yayın yaşamına başlayacak; 1950-1960 yılları arasında Demokrat Parti hükümeti, çocuk kütüphaneleri ve ödünç verme konusunda yönetmelikler yayımlayacak; 1960 yılında askeri darbe ile indirilen hükümetin kimi yasal düzenlemeleri yeniden yapılacaktır; Milli Eğitim Bakanlığı içinde Kütüphaneler Genel Müdürlüğü kurulacaktır; 1963 yılında Türkiye’nin planlı döneme geçişi ile halk kütüphaneleri de bu planlama içinde yer alacaktır; 1954-1955 öğretim yılında Ankara Üniversitesi içinde kurulan Kütüphanecilik Bölümü’nün bir yenisi 1964-1965 öğretim yılında İstanbul Üniversitesi, 1972-1973 öğretim yılında da Hacettepe Üniversitesi içinde kurulacaktır; 1972’de yeni askeri darbenin demokrasi üstündeki etkisi, siyasal partilerin keskinleşen ve hoşgörü göstermeyen bakış açıları ka-

çınılmaz olarak halk kütüphanelerine yansyacaktı. Örneğin, 1977 yılında yayımlanan bir “genelge” ile iktidardaki hükümet, muhalefet durumdaki Cumhuriyet Halk Partisi’nin adında yer alan “halk” sözcüğünden dolayı, halk kütüphaneleri adından “halk” kavramını kaldırma kararı alacaktır. 1980 yılında yeni bir askeri darbe ve 1984 yılında yeniden normale dönen siyasal yaşam, halk kütüphanelerine gerekli ilgiyi gösteremeyecektir.

Bütün bu çok kalın çizgilerle çizilen siyasal gelişmeler halk kütüphanelerinin gerçek amaçlarının önplana çıkmasına, işlevlerini bu yönde sürdürmelerine izin vermeyecek nitelikte gelişmiştir. Bunu aşağıdaki resmi verilerle de gösterebiliriz: Örneğin Kütüphaneler Genel Müdürlüğü’ne bağlı çalışan halk kütüphaneleri; genel müdür olarak atanan, halk kütüphaneciliği konusunda gerçekten nitelikli ve yeterli kişilerin çabalarına karşın gerçek kişiliğini bulamamıştır. Çünkü atanan kişilerin halk kütüphaneleri amaçlarına uygun yol alma istekleri ya o genel müdürü atayan bakan, müsteşar düzeyindeki siyasiler tarafından ya da sık değişen hükümetlerle yerine geçen ve genellikle kütüphanecilik formasyonu almamış yeni genel müdürlerce engellenmiştir. Bütçe, personel, derme ve yapı sorunu dün çözülemediği gibi bugün içler acısı duruma gelmiş görünmektedir.

Türkiye’deki halk kütüphanelerinin bugünkü genel durumu sayılarla Kütüphaneler Genel Müdürlüğü web sayfasında özetle aşağıdaki biçimde yansımaktadır :

GENEL İSTATİSTİK BİLGİLERİ

Yıl	Kütüphane	Kitap	Okuyucu	Ödünç Kitap	Üye Say.	Satın Al. Ktp.	Personel
1959	142	1278372	1207808				
1960	152	1369760	1130438				474
1965	404	2420538	5095606				700
1970	576	3647808	8246256	1152165	178043		1443
1975	674	4540113	9901443	1790553	351327		1677
1980	632	5135531	13341996	1452040	357761		2680
1985	763	6391234	16493981	2012576	601629	62589	3124
1990	891	7880681	18222639	2824398	817110	224028	4096
1995	1214	10632532	23261642	4458769	1069116	285531	3858
2000	1403	12181330	19903256	3926314	386790	103194	2923
2001	1414	12399913	20987978	4185569	400482	107797	2878
2002	1436	12432610	22963578	4474438	424493		

Kaynak: (http://www.kutuphanelergm.gov.tr/genel_istatistik.asp)

Sayılarla bugünkü halk kütüphanelerinin durumuna bakıldığında; 1959 yılından bu yana kütüphane sayısı ile kitap sayısının on katlık artış gösterdiği görülür. Okuyucu sayısında 1995 yılının gerisine, ödünç kitap verme sayısında da 1996 yılının (4.507.508) gerisine düşüldüğünü, üye sayısının giderek azaldığını, 1995 yılındaki üye sayısının 2002’de yarısından azı durumuna indiğini; satın alınan ki-

tap sayısı artarken, günümüzde pek çok kütüphanenin personel yokluğu nedeniyle kapalı tutulduğunu söyleyebiliriz.

Bu durum, İstanbul gibi okuryazar oranı yüksek, kültürel etkinliklerin en yoğun yaşandığı, nüfusu bir milyonun üstünde olan İstanbul'un en büyük ilçelerinden Bakırköy'deki halk kütüphanesi sayılarına bakıldığında daha iyi anlaşılacaktır.

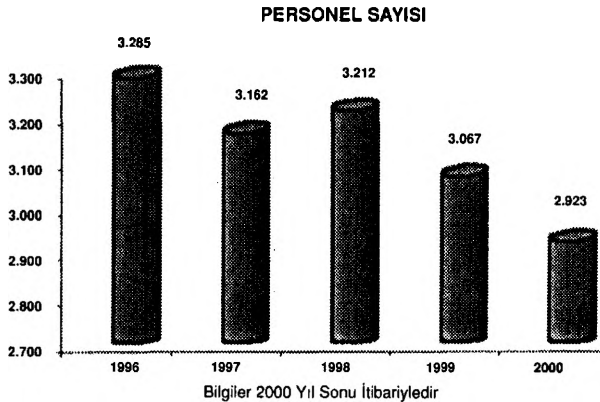
BAKIRKÖY RIFAT ILGAZ İLÇE HALK KTP. MÜD. İSTATİSTİK BİLGİLERİ

Yıl	Kitap Sayısı	Okuyucu Sayısı	Ödünç Verilen Kitap Sayısı	Kayıtlı Üye Sayısı
1995	27747	48532	6746	5759
1996	28516	19312	6744	6220
1997	29114	19620	4703	518
1998	28442	19862	3669	795
1999	25471	15701	3729	647
2000	21213	14615	2618	445
2001	20927	14237	4558	504
2002	21415	649	1626	84

Kaynak: (http://www.kutuphanelergm.gov.tr/genel_istatistik.asp)

Sekiz yıllık sayısal duruma göre bu kütüphanede artış yaşanmak bir yana, değil 6.300 kadar kitabın eksildiği; okuyucu sayısı, ödünç verilen kitap ve üye sayısında hızlı düşüş yaşandığı gözlenmektedir.

Türkiye halk kütüphanelerindeki personelin 1996-2000 yılları arasındaki durumu ayrıca içler acısı bir görüntü çizmektedir. Bir kütüphanenin amaç ve işlevlerini yerine getirmesi öncelikle konunun uzmanı personelle olanaklıdır. Ancak 2000 yılındaki halk kütüphanesi personelinin dörtte birinden azı kütüphanecilik eğitimi almış kişilerden oluşmaktadır.

Kaynak: (http://www.kutuphanelergm.gov.tr/genel_istatistik.asp)

Cumhuriyet’in ilanı ardından hızlı ve ciddi çalışmalarla başlayan kütüphane-cilik etkinlikleri; günümüzde sayıları altıya çıkan bilgi ve belge yönetimi bölümlerinin dördünde halk kütüphaneleri konusunda da lisansüstü eğitim-öğretimi yapılırken, nitelik olarak neden istenilen düzeye ulaşamamıştır? Burada verilen merkezi hükümete bağlı halk kütüphaneleri yanında yerel yönetimler ve kişiler tarafından da kurulan pek çok halk kütüphanesi bulunmasına karşın; UNESCO’nun belirlediği “bilgi”, “eğitim”, “kültür” ve “serbest zaman” konusunda genel geçer dört amaca uygun işlevlerini üreten halk kütüphaneleri neden Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşayamamakta, oluşturulamamaktadır?

Bunların nedenlerini de şu başlıklar altında toplayabiliriz :

- Türkiye’de tek parti ile başlayan İmparatorluk sonrası siyasal yaşam; “devlet” ile “hükümet” kavramlarının birbirine karışmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak da her siyasal erk, devletin devamlılığından çok her şeyin kendisi ile başlayacağı yanılgısını taşımıştır ve taşımaktadır.
- Örnek halk kütüphaneleri yaratma ve yaşatma girişim ve çabaları bir sonraki hükümetler tarafından kesintiye uğratılmıştır.
- Halk kütüphaneleri konusundaki yasal boşluk doldurulamadığı gibi, hükümetlerin yayımladıkları yönetmelikler de ya bir sonraki hükümet (aynı partiden olsa da) tarafından değiştirilmiş ya da gözardı edilip, uygulamadan kaldırılmıştır.
- Türkiye’nin siyasal yaşamdaki yönetim becerisi, ekonomik yapıda da olumsuzluklara neden olmuş; yirmi yılı aşkın bir süre toplumun yüksek enflasyonla yaşaması, maddi yanında manevi değerlerin de erimesine yolaçmıştır.
- Kütüphanecilerin bir sivil örgütleri (1949), her zaman bir süreli yayın organları (1952-) bulunmasına karşın; standart oluşturma, birlikte karar alma ve alınan kararları izlemede gösterdikleri beceri yoksunluğu; bugüne kadar hiçbir siyasal parti tüzüğünde kütüphane ve bilgi politikası bulunmayan siyasilerin tutumlarına bağlı kalmıştır.
- Konu uzmanı değil, siyasal partililerin yakınlığı doğrultusunda eleman belirleme, taraf olma önplana çıkmıştır.
- Gerçek halk kütüphanesi amaçları her zaman gözardı edilmiş ya da görmezlikten gelinmiştir. Yasa, standart, eşgüdüm, işbirliği ağı, planlama gibi halk kütüphanelerine ilişkin hizmetler ne yazık ki günlük siyasal çekişmeye bağlı olarak yok olma noktasına ulaşmıştır.
- Halkı kütüphaneye yöneltecek, bu yönde ilgi uyandırıp, onu yüreklendirecek eğitim dizgesi oluşturulamamıştır.
- Küreselleşme olgusunun kollayıp, besleyen yanı değil, yıkıp-yokeden yanı toplumda önplana çıkmıştır.

Sonuç

Halk kütüphanesinin amaçlarının evrensel değerlerde işleyebilmesi öncelikle bu yönde eğitim görmüş kişilerin bu kütüphanelerde çalışmasıyla, bu kurumlara ayrılacak yeterli bütçe, gerekli derme, uygun yerlerin sağlanması ile olanaklı kılınabilir. Halk kütüphanesinin evrensel, genel geçer amaçlarına karşın özgünlüğü yerel koşullara bağlı işlemlerinde kendini ortaya koyar. Türkiye gibi neredeyse aynı anda dört mevsimin yaşandığı bir ülkede halk kütüphanelerini tekbiçim, merkezden alınan yayınlarla yönetmek olanaklı değildir.

Türkiye’de kütüphaneleri merkezden yönetme, bir “devlet politikası” kimliğinden çok, hemen her hükümetin neredeyse, “günlük” politikalarına (!) bağlı bir yol izlemiş ve izlemektedir. Eğer hükümetlerin gerçekçi bir “eğitim” ve “kültür” politikaları bulunsa; halk kütüphanelerinde doğru işlemeye başladığını söyleme şansı yakalayabiliriz. Ne devletin bir “eğitim politikası”, “kültür politikası” olmuş, ne de hükümetlerin “eğitim” ve “kültür” politikaları yazılmış ve uygulamaya konulmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti’nin tek partili yaşamı, “devlet” ile “hükümet”i özdeşleştirmiş; ancak çok partili yaşama geçişle de bu birbirinden ayrılması gereken birimler gerçekçi, doğru işleme olanağı bulamamıştır. 44 yıllık Türkiye Cumhuriyeti’nin çok partili yaşamında devlet/hükümet kavramlarını birbirinden ayırama- ma gelişmeleriyle doludur.

Bir başka önemli nokta da yine siyasal partilerin, özellikle de bakanların, müsteşarların bireysel tutumlarının uygulamaya yansımalarıdır.. Bu yetkili kişilerin, daha önce yapılmış ve yapılmakta olan konusunda (hele de konu kütüphanecilik olunca) hiçbir şeye aldırmadan, uzmanların görüş ve düşüncelerini almadan, kendi bireysel düşüncelerini öne çıkarılması görülmektedir. Bu durumun en tipik örneğini Anavatan Partisi Kültür Bakanları (Mükerrem Taşçıoğlu, Mesut Yılmaz, Tınaz Titiz ve Namık Kemal Zeybek) dönemleri ele alınarak; Adnan Ötügen’in Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Kültür Müsteşarlığı’nın Başbakanlık’a alınmasıyla; aynı Kütüphaneler Genel Müdürü’nün değişen Kültür Bakanları ile durmadan yönetmelikleri değiştirmesiyle; aynı hükümetin iktidarı sırasında üç yılda 6-7 Kültür Bakanı değişmesiyle irdelenebilir. Bu irdelemeyle siyasal yaşamın kütüphane kurumlarına olumsuz yansımaları bilimsel veriler olarak sunulabilir.

Türkiye’de halk kütüphanelerinin gerçek amaç ve işlevlerini yerine getirememelerinin en temel nedeni Türkiye’deki siyasal partiler ve hükümetleri olmuştur. Bu oluşumun en büyük payını da kütüphanecilerin örgütlenme ve örgütlerinin amaçları doğrultusunda iyi çalışamamaları desteklemiştir.

Sanıyorum Türkiye’deki kütüphanelerin, konumuz gereği halk kütüphanelerinin temel sorunları başında devlet politikası olarak “kültür politikası”, “eğitim politikası” ötesinde, bir zihniyet sorunu bulunmaktadır. İnsanı burkan, düşündüren zihniyet. İster merkezi, ister yerel birimlerle çalışsın halk kütüphaneleri, “zih-

niyet” siyasal parti bakışıyla halk kütüphanelerine yansıdıkça çok fazla bir şey değişmeyecekmiş gibi görünmektedir.

Kaynakça

- Akın, Adem (1999). Münif Paşa ve Türk kültür tarihindeki yeri. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi
- Alpay, Meral (1991). Kütüphane: Dünyü yarına bağlayan köprü. 2.bs.. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Juchhoff, Rudolf, (1968) Üniversite kütüphaneleri. Çev. Meral Alpay. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Keseroğlu, Hasan S.(1989) Halk kütüphanesi politikası ve Türkiye Cumhuriyeti’nde durum. İstanbul: Türk Kütüphaneciler Derneği İstanbul Şubesi.
- Kongar, Emre (1982) Atatürk ve Devrim kuramları. Ankara: Türkiye İş Bankası.